

۶- رشد تجارت جهانی در سال ۱۹۸۲ و دورنمای آن در سال ۱۹۸۸

(۱)

بنابره گزارش منتشره در فوریه ۱۹۸۸ توسط سازمان موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) مستقر در ژنو، سقوط بورس سهام در اکتبر ۱۹۸۲ انعکاس سریعی را در تجارت جهانی به همراه نداشته است. حجم تجارت جهانی در سال ۱۹۸۲ ۴ درصد رشد داشته و دورنمای آن برای سال ۱۹۸۸ نیز امیدوارکننده بنظر می رسد. بنابه پیش بینی متخصصان گات، مادمی که اختلال بیشتری در بازارهای مالی جهان و رکودی در ایالات متحده آمریکا پیش نیاید، رشد تجارت جهانی در سال ۱۹۸۸ در حد سال گذشته خواهد بود.

حجم تجارت کالای جهان در سال گذشته ۴ درصد رشد داشته است و در صورت عدم وجود یک تغییر عمده در بازارهای مالی و یا یک رکود جدی در ایالات متحده، این حجم در سال ۱۹۸۸ حداقل به همین سرعت رشد خواهد کرد. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
این رشد در سال ۱۹۸۲ از رشد سال ۱۹۸۶ (بمیزان ۳/۵ درصد) بالاتر بوده است و دومین نرخ رشد سالانه با لاد دهه ۱۹۸۰ محسوب می شود. ارزش صادرات کالای در سال مذکور ۱۵/۵ درصد بالا رفته و به یک رکورد جدید ۲۴۵۰ میلیارد دلاری رسیده است که این مسئله نشان دهنده کاهش ارزش دلار آمریکا، افزایش قیمت دلاری نفت و دیگر مواد اولیه و بعلاوه افزایش قابل توجه در حجم تجارت می باشد.

آنچه در پی می آید برآوردهائی اولیه ای است که توسط

---

* ارقام آورده شده برای سال ۱۹۸۲ براساس داده های قابل دسترس تا اوایل فوریه ۱۹۸۸ می باشد.

دبیرخانه گات در گزارش منتشره خود در مورد تجارت جهانی در سال ۱۹۸۷ و دورنمای آن در سال ۱۹۸۸ آورده شده است .

اقتصاددانان گات در مورد تحولات بازارهای بورس جهانی از ماه اکتبر به بعد چنین بحث می نمایند که بنظر نمی رسد این تحولات تاثیر منفی و سریعی بر تجارت جهانی داشته باشند . در حقیقت آنچه از اطلاعات قابل دسترس حاصل می شود این است که افزایش تجارت کالائی در چهارمین فصل سال ۱۹۸۷ از میانگین فصل دیگر تجاوز کرده است . دیگر روند مهم در سال ۱۹۸۷، که در گزارش آورده شده است،

بهبود عملکرد تجاری ۱۵ کشور شدیدا " بدهکار جهان می باشد . این کشورها شاهد یک بهبود قابل توجه ۱۰ درصدی در صادرات کالاهای صادراتی بوده اند . در حالیکه واردات آنها جمعاً " ۷ درصد افزایش داشته است . اگرچه توسعه صادرات تنها در بعضی از این ۱۵ کشور به ثبت رسیده ، لیکن تصویر کلی تجارت آنها مطلوب تر از سال ۱۹۸۶ بوده است . از دیگر نکات گزارش که به ارزیابی تاثیر تغییرات اخیر نرخ ارز بر عملکرد تجاری کشورهای صنعتی و تجزیه و تحلیل روند کالایی و منطقه ای می پردازد ، موارد زیر می باشد :

- توسعه حجم تجارت جهانی در سال ۱۹۸۷ با یک افزایش ۵ درصدی در تجارت مصنوعات روبرو بوده است که از رشد ۳/۵ درصدی سال ۱۹۸۶ بالاتر است .

- صادرات کالاهای کشاورزی در حدود ۴ درصد از نظر حجم افزایش داشته ، در حالیکه در سال ۱۹۸۶ با یک درصد کاهش روبرو بوده است .

- در مقابل ، حجم تجارت کالاهای معدنی عمدتاً " در نتیجه کاهش تجارت نفت اندکی تنزل داشته است .

– واردات به کشورهای پیشرفته ، با وجود کاهش در نرخ رشد
مهمترین عامل در توسعه تجارت جهانی بوده است .
– به دنبال یک کاهش اساسی در سال ۱۹۸۶ ، واردات به مناطق
در حال توسعه ، همسو با حجم تجارت کالایی جهان ، افزایش
یافته است .

– مناطق در حال توسعه بعنوان فعالترین صادرکنندگان در سال
۱۹۸۷ باقی ماند ، اگرچه رشد صادرات آنها از نظر حجم پائین
آمده بود .

– حجم صادرات و واردات هنگ کنگ ، کره جنوبی ، سنگاپور و
تایوان بعنوان یک گروه هریک بیش از ۲۰ درصد افزایش داشت ،
در حالیکه حجم واردات و صادرات کشورهای عضو اپک در سال
۱۹۸۷ کاهش یافت .

حجم تجارت :

oooooooooooo

تحولات بازارهای جهانی بورس سهام از ماه اکتبر به
بعد ، بنظر نمی رسد که دارای تاثیر منفی فوری بر عملکرد تجارت
جهانی باشد . درحقیقت براساس اطلاعات موجود بنظر می رسد که
افزایش حجم تجارت کالایی جهان در چهارمین فصل سال ۱۹۸۷ از میانگین
رشد آن در ۳ فصل دیگر بیشتر باشد .

برآورد شده است که درکل سال ۱۹۸۷ ، حجم تجارت کالایی
جهان ۴ درصد رشد داشته است . شتاب معتدل رشد تجارت در سال
۱۹۸۶ ، عملکرد سال ۱۹۸۷ را دومین میزان رشد بالا در دهه ۱۹۸۰
قرار داده است . (نمودار شماره یک)

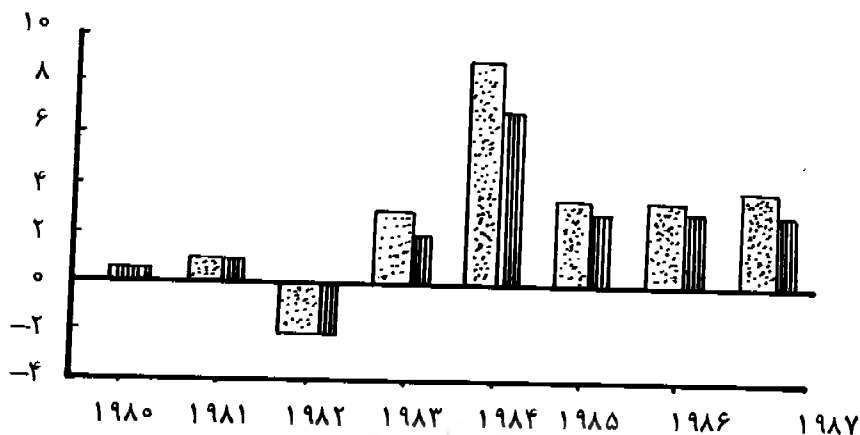
اندک در تجارت تولیدات معدنی در سال ۱۹۸۷ اثر داشته است .
 این حقیقت که توسعه تجارت جهانی در سال گذشته ناشی از افزایش
 تجارت مصنوعات بوده است تغییر مشخصی است که نسبت به سال ۱۹۸۶
 پیش آمده است ، چراکه در سال مذکور کالاهای معدنی خصوصا " نفت -
 مهمترین محرک افزایش حجم تجارت بوده است .

جدول شماره یک : رشد حجم تولید و صادرات کالای جهان بر
 حسب گروههای عمده کالای ، طی سالهای
 ۱۹۶۰ - ۱۹۸۷ (متوسط درصد تغییرات سالانه)

۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۵-۸۷	۱۹۷۵-۸۰	۱۹۶۵-۷۰	
					صادرات
۲	-۱	۱/۵	۴/۵	۲	کشاورزی
-۱	۷/۵	۲	۱/۵	۷	معدنی
۵	۳/۵	۴/۵	۷	۱۰/۵	مصنوعات
۴	۳/۵	۳	۵/۵	۸/۵	تمامی کالاهای
					تولید
-۳	۱	۲	۲	۲/۵	کشاورزی
-۵/۵	۶	۱	۲/۵	۵/۵	معدنی
۲/۵	۳/۵	۳	۴/۵	۷/۵	مصنوعات
۳	۲	۲/۵	۴	۶	تمامی کالاهای

در دو سال گذشته حجم تجارت تولیدات معدنی بشدت تحت
 تاثیر نوسانات شدید قیمت نفت قرار داشته است . (نفت و فرآورده های

نمودار شماره یک : حجم تجارت و تولید کالائی جهان ، در دوره ۱۹۸۰-۱۹۸۷ (درصد تغییرات نسبت به سال قبل)

تولید تجارت

افزایش رشد تجارت جهانی در سال گذشته در حالی اتفاق افتاد که حجم تولید کالائی جهان مانند سالهای ۱۹۸۵ و ۱۹۸۶ با نرخ رشد سالیانه ۳ درصد همراه بوده است .

تجارت بر حسب گروههای عمده کالائی :

.....

افزایش حجم تجارت جهانی در سال ۱۹۸۷ ناشی از شتاب رشد تجارت جهانی مصنوعات بوده است . اطلاعات اولیه نشان می دهد که حمایت بیشتری برای از سرگیری رشد قابل توجه در تجارت جهانی محصولات کشاورزی فراهم شده است . این دو تحول بیشتر از کاهش

نفتی ۶۰ درصد از ارزش تجارت جهانی کالاهای معدنی را بخسود اختصاص داده‌اند ، درحالی‌که دیگر مواد سوختی که قیمت‌هایشان در ارتباط با قیمت نفت می‌باشد سهمی برابر ۱۸ درصد داشته‌اند). کاهش قیمت حدود ۵۰ درصد و یا بیشتر در بازار جهانی نفت در سال ۱۹۸۶ سبب افزایش مصرف نفت و مهمتر از آن محرک ذخیره سازی و همین‌طور جایگزینی نفت وارداتی برای مواد سوختی تولید داخلی در بسیاری از کشورها بوده است. این روند بدلیل بهبود سریع قیمت نفت در سال گذشته، یا آهسته یا معکوس گردید .^(۱)

در ایالات متحده آمریکا و دیگر کشورهایی که پول رایج آنها از دلار پیروی می‌کند ، هزینه^{*} بالاتر مواد سوختی بسرعت آشکار شد. در تعدادی از کشورهای دیگر همچون ژاپن و بعضی کشورهای اروپای غربی تاثیر این افزایش در قیمت دلاری نفت ، بدلیل افزایش ارزش پول داخلی در مقابل دلار ، کاهش یافته و یا کلاً خنثی شده است. افزایش ارزش پول داخلی در این کشورها ، تاثیر بهبود قیمت‌های دلاری در بازار جهانی برای فلزات و تعدادی از محصولات و فرآورده‌های کشاورزی

---

(۱) در نه ماهه^{*} اول سال ۱۹۸۷ ، قیمت مواد نفتی وارده به کشورهای عضو آژانس بین‌المللی انرژی در حدود ۴۰ درصد بالاتر از سطح میانگین قیمت در نه ماهه اول سال ۱۹۸۶ بوده است .

(۱)

راکه در سال ۱۹۸۷ رخ داد، تعدیل کرده است.

حجم تجارت جهانی محصولات کشاورزی در ۱۹۸۷ با نرخ رشد ۴ درصدی، مشابه میزان رشد کل تجارت کالائی، برآورد شده است. این بیشترین میزان رشد از نظر حجم از سال ۱۹۸۱ به بعد بوده است. در مقابل، تولید جهانی محصولات کشاورزی برای اولین بار از سال ۱۹۵۰، به بعد در حدود ۳ درصد (بطور تخمینی) کاهش داشته است. این امر به دلیل تداوم وجود سطوح بالائی از ذخایر در بسیاری از مناطق بوده است.

کاهش تولیدات کشاورزی جهان در سال گذشته تا حدودی به دلیل قیمت‌های پایین‌تر در بازار جهانی، قیمت‌های تضمینی پایین‌تر و اقدامات بکارگرفته شده در جهت کنترل عرضه تولیداتی چون غلات (برای مثال در ژاپن و ایالات متحده آمریکا) و فرآورده‌های لبنی (بعنوان نمونه در ایالات متحده آمریکا - جامعه اقتصادی اروپا و

---

(۱) در یک گزارش جدید، بانک جهانی متذکر گردیده است که در نیمه دوم سال ۱۹۸۷ افزایش مداومی در قیمت کالاهای، بخصوص قیمت فلزات پایه وجود داشته است. بنظر می‌رسد این روند افزایشی تا حدودی بدلیل تاثیر نرخ ارز در نتیجه کاهش ارزش دلار و بخشی ناشی از رشد قوی تقاضا در نیمه دوم سال در ژاپن، ایالات متحده آمریکا و بعضی از کشورهای در حال توسعه رو به صنعتی شدن بوده است. بنا به آخرین برآوردهای صندوق بین‌المللی پول، قیمت‌های دلاری بازار جهانی بسیاری از کالاهای اولیه در سال ۱۹۸۷ افزایش یافته‌اند: الوار (۴۶ درصد)، محصولات کشاورزی غیر خوراکی (۳۴ درصد) روغن‌ها و چربی‌ها (۹ درصد)، فلزات و مواد معدنی به غیر از مواد سوختی (۱۹ درصد) در مقابل قیمت‌های دلاری غلات و نوشیدنی‌ها به ترتیب در حدود ۵ و ۳۰ درصد پائین آمده است.

کشورهای اروپای غربی) بوده است. این کاهش همچنین نشان دهنده اثرات منفی شرایط آب و هوایی، از خشکسالی در هند و بخش‌هایی از آفریقا گرفته تا سیل در بنگلادش، بوده است. در بعضی از کشورها برداشت کم محصول به افزایش خرید مواد غذایی از بازار جهانی یا افزایش جریان تجارت همراه با امتیاز و اعطای (کمک‌های غذایی) منتهی گردید.

عوامل متعدد دیگری به رشد حجم تجارت کمک نموده‌اند. برای مثال بازم افزایش قابل توجهی در واردات یک‌سری از محصولات کشاورزی به‌ژاپن وجود داشت. چین تا حدودی برای جبران تاثیرگرایی که در داخل کشور از تولید غلات بسمت تولید گوشت صورت گرفته، واردات مواد غذایی خود را بطور قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است. همچنین سال گذشته افزایش قابل توجهی در تقاضای جهانی برای تولیدات کشاورزی متفاوتی همچون پشم - کتان و چوب قهوه (که جمعاً در حدود ۱۰ درصد ارزش کل صادرات جهانی کالاهای کشاورزی را تشکیل می‌دهند) وجود داشته است. آخرین، اما نه کم‌اثرترین، عامل در مورد محصولات متفاوتی نظیر غلات، فرآورده‌های لبنی، شکر و گوشت، تداوم سوپسیدهای قابل توجه صادراتی و تاثیر آن بر تجارت جهانی محصولات کشاورزی است.

میزان تجارت جهانی مصنوعات که $\frac{2}{3}$ تجارت کالای جهان را تشکیل می‌دهد در سال گذشته با یک افزایش ۵ درصدی روبرو بوده است. این افزایش نسبت به

نرخ ثبت شده ۳/۵ درصدی در سال ۱۹۸۶ رشد قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌دهد. تولید جهانی مصنوعات با افزایش ۴/۵ درصدی در سال گذشته با یک درصد افزایش نسبت به سال ۱۹۸۶، عملکرد بسیار موثری داشته است.

علیرغم کندی رشد حجم واردات مصنوعات به کشورهای توسعه یافته-عمدتاً "بدلیل کاهش رشد واردات آمریکا-ایسن واردات (واردات مصنوعات به کشورهای توسعه یافته) همچنان رشد بیشتری نسبت به واردات جهانی مصنوعات داشته است. از آنجاکه کشورهای پیشرفته خریدار ۷۰ درصد واردات جهانی مصنوعات می‌باشند، مشخص است که آنها نیروی محرک در پیس تجارت مصنوعات در سال گذشته بوده‌اند. عامل مهم دیگر در رشد بیشتر حجم تجارت مصنوعات، رشد سریع اقتصادی در بعضی از کشورهای در حال توسعه آسیای شرقی است. این کشورها نه تنها فروشندگان عمده، بلکه خریداران عمده مصنوعات در بازارهای جهانی نیز شده‌اند. برای مثال: هنگ‌کنگ، کره جنوبی، سنگاپور، و تایوان بعنوان یک گروه، در سال ۱۹۸۶، ۸ درصد صادرات جهان و ۵/۵ درصد واردات جهانی مصنوعات را به خود اختصاص داده‌اند. ضمناً "صنعتی شدن مداوم دیگر مناطق در حال توسعه، آنها را در مسیر توسعه صادرات و واردات مصنوعات قرار داده است. (۱)

تجارت جهانی مصنوعات همچنین از افزایش قیمت نفت و بعضی از کالاهای مشخص دیگر، از طریق تقاضای وارداتی چه از جانب مصرف‌کنندگان صرف و چه از جانب واردکنندگان صرف مواد اولیه تاثیر پذیرفته است. بخصوص، بسیاری از کشورها که در صادرات

نفت و یا تعدادی از مواد اولیه غیرنفتی تخصص دارند از افزایش قیمت‌ها منتفع شده‌اند که این امر تاثیرش اغلب بسیار بیشتر از هر کاهش در حجم صادرات بوده است. در نتیجه، وضعیت ارزی آنها در سال گذشته شروع به تحول نمودی حداقل همانند سال ۱۹۸۶ و اخیراً نگشت. این مسئله به آنها اجازه داد که از تکرار تقلیل شدید واردات مصنوعات در سال ۱۹۸۶ جلوگیری نمایند.

در نهایت، نوسانات زیادی که در نرخ ارز طی ۳ سال گذشته اتفاق افتاده است، تاثیر خود را در سطح و الگوی منطقه‌ای تجارت جهانی نه تنها برای مصنوعات، بلکه برای تولیدات معدنی و کشاورزی نیز گذاشت. در این مورد نکات بیشتری در ذیل ارائه می‌گردد.

خواننده محترم سلام، حکیم

در صورت تمایل به اشتراک ما بنامه لطفاً حق اشتراک دوره درخواستی را به حساب شماره ۲۸۹۹ بانک ملی ایران، شعبه کریم خان زند، تهران واریز و اصل فیش بانکی را همراه با آدرس دقیق و مشخصات خود به نشانی موشه ارسال فرمایید. تغییر آدرس یا هرگونه اشکال در دریافت ما بنامه و نظرات و پیشنهادات خود را به آدرس موشه یا از طریق شماره تلفن ۸۳۹۶۳۸ یا موشه در میان بگذارید.

ما بنامه بر بیهمای بازنگار